

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Таранцової Тетяни Олександрівни «Діяльність Київського агрономічного товариства (1909–1918 роки) в контексті розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки

Історичний розвиток сільськогосподарської дослідної справи та аграрної науки включає широкий спектр питань, накопичених попередніми поколіннями, що торкаються різних галузей сільськогосподарського виробництва. Особливо ці питання актуальні на сучасному етапі реформування національного аграрного сектора, бо історично він залишається одним із ключових в економіці України. Важливу роль в розвитку сільськогосподарської дослідної справи на початку ХХ ст. мали галузеві об'єднання. Одним з перших наукових об'єднань галузевих вчених та освітян, що діяло у 1909–1918 роках, було Київське агрономічне товариство (КАТ).

Аналіз досліджень і публікацій щодо діяльності Київського агрономічного товариства показав, що дана проблема не була предметом комплексного вивчення. Поодинокі публікації дорадянської і радянської історіографії містять інформацію, що констатує факти про діяльність товариства. Праці пострадянського періоду фрагментарно висвітлювали заявлену тему дослідження, зокрема через висвітлення персоніфікованого внеску вчених-аграріїв, членів Київського агрономічного товариства, в еволюцію української наукової агрономічної думки.

Попередні дослідники даної проблеми торкались фрагментарно, багато її аспектів ще залишилися недослідженими і майже не використовувались в контексті наукових осмислень проблем історії науки й техніки. З врахуванням вищесказаного тема дослідження є актуальною і заслуговує на комплексний науковий аналіз.

Дослідження, що стало основою дисертаційної роботи, виконане авторкою відповідно до загального напрямку наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової

сільськогосподарської бібліотеки НААН України і є складовою частиною наукової теми «Методологічні та організаційні засади управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки: історико-концептуальний аспект» (номер державної реєстрації 0116U002103).

Авторкою дисертаційної роботи кваліфіковано сформульовано мету досліджень, визначено об'єкт, предмет та хронологічні рамки дослідження, подано наукову новизну, практичне значення дослідження та особистий внесок здобувачки.

У відповідності до поставленої мети були сформульовані і розв'язані дослідницькі задачі, що дозволило авторці досягти поставленої мети.

Наукові положення, теоретичні та практичні висновки, викладені в дисертації, є достовірними та належним чином обґрунтованими.

Достовірність досліджень підтверджується відповідною джерельною базою, до якої входять документи із архівних фондів (документи урядових установ та громадських об'єднань, матеріали з'їздів і нарад фахівців сільськогосподарської справи, звіти про роботу галузевого об'єднання), опубліковані наукові та науково-публіцистичні праці, енциклопедичні, довідникові та періодичні видання. Перевага надавалась архівним документам. Автором дослідження детально опрацьовано 24 справи 13 описів 10 фондів державних архівних установ України, серед яких 5 справ уведено в науковий обіг уперше. Значну увагу приділено матеріалам про діяльність окремих науковців, які входили до складу Київського агрономічного товариства. Особливу цінність становлять особові справи професорсько-викладацького складу вузів, оскільки вдалося віднайти маловідомі факти із біографії науковців про їх причетність до діяльності Київського агрономічного товариства. Важливе значення для розкриття діяльності членів товариства мав відшуканий Статут Товариства. Використання достатньої джерельної бази дозволило авторці дослідження відтворити історичний процес накопичення знань в царині вітчизняної сільськогосподарської науки та показати внесок Київського агрономічного товариства в розвиток вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи на початку ХХ ст.

Ґрунтовність проведених досліджень базується на комплексному використанні як спеціальних історичних методів, так і загальнонаукових.

Обрана у представленій роботі методика проведення дослідження цілком відповідає поставленим завданням. Складність проблем, які стояли перед авторкою полягала у тому, що поставлена мета дослідження та шляхи її вирішення вимагали вироблення неординарного способу осмислення фактологічної та концептуальної складових дисертації. Завданням вивчення стану наукової розробки та джерельної бази дисертаційного дослідження було використання здобувачем комплексу загальнонаукових методів опрацювання матеріалу, частково спеціальних методів і елементів системного аналізу, вдале поєднання яких свідчить про достатній рівень методологічної підготовки авторки.

Методологічні підходи і принципи історичного пошуку сприяли комплексному дослідженню проблеми.

На основі комплексного аналізу авторкою дослідження узагальнено основні напрями та результати напрацювань Київського агрономічного товариства. Аналіз наукової спадщини КАТ дозволив встановити його основні складові: розвиток сільськогосподарської науки, дослідження природно-економічних умов Південно-Західного краю та поширення сільськогосподарських знань і вмінь серед населення краю.

Безсумнівним здобутком авторки роботи є те, що вона на конкретних матеріалах показала внесок у розвиток сільськогосподарської дослідної справи видатних вчених початку ХХ ст. (К.Г. Шіндлера, Є.П. Вотчала, О.І. Душечкіна, С.Л. Франкфурта, А.В. Країнського, С.М. Богданова та ін.), праці яких можуть слугувати основою для прогнозування подальшого розвитку аграрного виробництва.

Значна увага в дисертаційному дослідженні приділена популяризаційній діяльності Київського агрономічного товариства.

Дисертанткою виокремлено ключові напрями роботи Товариства: теоретичне вивчення способів ведення господарства в поміщицькому і великому селянському землеволодіннях, дослідження впливу природно-

кліматичних умов, способу обробітку та удобрення ґрунту на врожайність культур у господарствах, що дозволило знайти раціональні форми господарювання з урахуванням особливостей регіону.

Важливим є висновок авторки про значний внесок Київського агрономічного товариства в розвиток сільськогосподарської дослідної справи на українських землях на початку ХХ ст.

Не викликає заперечень загальна архітектоніка наукового узагальнення: вона є продуманою, логічною, науково мотивованою.

Висновки дисертації базуються на узагальненні та критичному підході до опрацювання значного масиву фактів з різних джерел, що вимагає комплексне дослідження у такій галузі як історія науки й техніки.

Цінність і новизна наукових положень дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є насправді першою науковою працею історичного характеру, де здійснено комплексне дослідження організації та діяльності Київського агрономічного товариства (1909–1918 роки). Це дослідження сприяло: збагаченню історії науки й техніки України, зокрема, історії сільськогосподарської дослідної справи; введенню до наукового обігу низки маловідомих архівних джерел; простеженню генези наукової діяльності професійного товариства та його впливу на розвиток сільськогосподарської дослідної справи у регіоні в умовах політичних трансформаційних процесів; висвітленню напрямів діяльності Товариства, виявленню доробку членів Товариства у вивченні краю та у справі популяризації агрономічних знань; введенню до наукового обігу документів, які стосуються діяльності Товариства та окремих його членів; удосконаленню накопичених знань з досліджуваної проблеми, результатів попередніх історичних розвідок, пов'язаних із вивченням етапів становлення та розвитку окремих галузевих сільськогосподарських об'єднань; подальшому розвитку напряму наукової роботи щодо вивчення внеску науковців Київського агрономічного товариства в розвиток вітчизняної агрономічної науки та творчого шляху вітчизняних учених-аграріїв.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані маловідомі матеріали про діяльність агрономічних об'єднань.

посилило б наукову новизну дисертаційного дослідження.

3. Підрозділ 1.2. "Джерельна база" варто було б назвати "Аналіз джерельної бази" зважаючи на те, що у ньому фактично аналіз джерельної бази і був проведений.

4. Пункт 2 висновків носить дещо інформаційний характер.

5. Авторці не вдалось уникнути ряду стилістичних огріхів, зокрема в третьому розділі.

Проте висловлені зауваження мають частковий характер і не знижують загалом позитивної оцінки виконаної роботи.

Отримані результати науково обгрунтовані і забезпечують вирішення наукового завдання – комплексне висвітлення діяльності Київського агрономічного товариства (1909–1918 роки), що необхідно для об'єктивного відтворення становлення та розвитку вітчизняної агрономічної науки та сільськогосподарської дослідної справи в Україні.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату та публікацій авторки дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження «Діяльність Київського агрономічного товариства (1909–1918 роки) в контексті розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні» є завершеною, самостійною науковою працею, характеризується цілісністю змісту, має наукову новизну та практичне значення, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» та паспорту спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки, а її авторка – Таранцова Тетяна Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

доцент кафедри тракторів, автомобілів та
біонергосистем Національного університету
біоресурсів і природокористування України,

кандидат історичних наук, доцент

*Відгук надійшов
до спеуради
12.02.2019р. Туг*

О.П. Деркач

МІС ЗАСВІДЧУЮ
ПРЕЗИДЕНТ ВЕДІ ІУ КАДРІВ
М.В. Михайліченко
2019р.